

POWIATOWY PROGRAM DZIAŁAŃ NA RZECZ OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH NA LATA 2014-2020

Program obejmuje swoim zakresem rehabilitację zawodową i społeczną, edukację, a także przestrzeganie praw osób niepełnosprawnych. Niniejszy program ma charakter dynamiczny (*ewentualne zmiany będą dokonywane w miarę zmian prawnych i systemowych oraz zaistniałych potrzeb i możliwości*), opracowanym wg stanu prawnego na dzień 01.01.2014 r. Jest także zgodny z Powiatową Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych.

Wstęp

Osoby niepełnosprawne można spotkać praktycznie wszędzie. Żyją wśród nas, choć rzadko się ujawniają. Mogą to być osoby niesłyszące, niewidzące, poruszające się przy pomocy laski, wózka inwalidzkiego, osoby umysłowo upośledzone, czy też chore psychicznie itp. Paradoksalne jest to, że mimo postępu nauki, liczba osób niepełnosprawnych na świecie wciąż rośnie. Problem niepełnosprawności nie ogranicza się tylko do samych osób niepełnosprawnych. Dotyka również ich rodzin. A patrząc szerzej problemy związane z niepełnosprawnością dotyczą całego społeczeństwa, ponieważ są jego częścią. Osoby niepełnosprawne są obywatelami naszego kraju i tak samo jak wszystkie inne osoby zgodnie z Konstytucją RP mają takie same prawa i obowiązki. Osoby niepełnosprawne mają prawo do pracy zgodnej ze swoimi kwalifikacjami, możliwościami i wykształceniem. Osoby niepełnosprawne ze względu na rodzaj i stopień niepełnosprawności napotykają w swoim życiu na wiele trudności. Bariery te powodują, że znaczna część osób niepełnosprawnych jest bierna zawodowo. Można stwierdzić, że niepełnosprawność jest najczęstszą przyczyną marginalizacji społecznej. Niepełnosprawni i ich rodziny często nie radzą sobie z problemami, potrzebują zainteresowania i pomocy ze strony władz lokalnych i społeczeństwa. W świetle obowiązujących przepisów głównym celem polityki społecznej jest aktywizacja zawodowa osób niepełnosprawnych prowadząca do zwiększania ich zatrudnienia w zakładach pracy na chronionym lub otwartym rynku pracy. Obecnie uważa się, że najbardziej skutecznym sposobem aktywizacji osób niepełnosprawnych jest ich kompleksowa rehabilitacja. Proces ten powinien obejmować działania polegające na przygotowaniu osób

niepełnosprawnych do czynności życia codziennego, przygotowaniu do pracy zawodowej, wreszcie do integracji społecznej. Rehabilitacja zawodowa osób niepełnosprawnych stanowi ważny element polityki socjalnej kraju ze względów społecznych i ekonomicznych. Często osoby niepełnosprawne napotykają wiele barier w podjęciu zatrudnienia. Jedną z barier aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych jest słabe wykształcenie i brak potrzebnych na rynku pracy umiejętności zawodowych. Kolejnymi przeszkodami w podjęciu pracy są między innymi nieprzyjazne środowisko, bariery techniczne, architektoniczne i komunikacyjne w zakładach pracy oraz w drodze do pracy. Bardzo ważne w procesie rehabilitacji jest zmiana mentalności nie tylko niepełnosprawnych ale także ich rodziców, opiekunów, pracodawców i społeczeństwa. Skuteczna rehabilitacja przynosi korzyści nie tylko osobom niepełnosprawnym, ale również miejscowej społeczności. Zatrudnianie bezrobotnych osób niepełnosprawnych na nowoutworzonych stanowiskach pracy przekłada się bezpośrednio na zmniejszenie bezrobocia i wzrost gospodarczy.

Osoba niepełnosprawna, to osoba, która trwale lub okresowo jest niezdolna do wypełniania ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu w szczególności powodującego niezdolność do pracy, pod warunkiem, że uzyskała ona orzeczenie:

1. organów orzekających o zakwalifikowaniu do jednego z trzech stopni niepełnosprawności (*znaczny, umiarkowany i lekki*),
2. o całkowitej lub częściowej niezdolności do pracy i samodzielnej egzystencji,
3. o niepełnosprawności osoby, która nie ukończyła 16 roku życia,
4. orzeczenie równoważne wydane przed 1 stycznia 1998 r.

Sama niepełnosprawność ze względu na swoją genezę, rodzaj, stopień powoduje różnego rodzaju problemy. Niepełnosprawność jest zjawiskiem bardzo złożonym, według Międzynarodowej Klasyfikacji Funkcjonowania, Niepełnosprawności i Zdrowia Światowej Organizacji Zdrowia z 2001 roku pojęcie niepełnosprawności można rozpatrywać w trzech, ściśle ze sobą powiązanych wymiarach:

1. Wymiar biologiczny, człowiek jako istota biologiczna (anatomia i fizjologia organizmu ludzkiego),
2. Wymiar osobisty (indywidualny), człowiek jako istota aktywna, wypełnianie określonych zadania, celów np. uczenie się, wykonywanie czynności życia codziennego itp.;

3. Wymiar społeczny - człowiek jako istota społeczna, członek społeczności do której należy i w życiu której uczestniczy tj. pełnienie ról społecznych (rola matki, ojca, dziecka itp.).

Niepełnosprawność organizmu powoduje pewne konsekwencje dla funkcjonowania człowieka w sytuacjach życia codziennego, rodzinnego, zawodowego czy społecznego. Mogą one przyjmować formę utrudnienia, ograniczenia czy też uniemożliwienia funkcjonowania osoby niepełnosprawnej. Przy definiowaniu niepełnosprawności wyróżnia się trzy rodzaje pojęć, pierwsze z nich to definicje ogólne, w których określone są kryteria uznawania kogoś za osobę niepełnosprawną. Są one niezbędne do ustalenia polityki społecznej na podstawie zebranych danych statystycznych. Kolejne pojęcia stosowane są dla określania konkretnych celów. Należą do nich definicje dla celów rehabilitacji zawodowej i zatrudnienia, rentowych itp. Oprócz tego istnieją pojęcia poszczególnych kategorii osób niepełnosprawnych np. osób niewidomych, osób niesłyszących, czy też osób upośledzonych umysłowo¹.

Stopnie niepełnosprawności i instytucje powołane do orzekania o niepełnosprawności.

Ustawa o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudniania osób niepełnosprawnych z dnia 27 sierpnia 1997 r. (Dz. U z 2011 Nr 127, poz. 721 z późn. zm.), wyróżnia trzy stopnie niepełnosprawności:

- 1) znaczny stopień niepełnosprawności,
- 2) umiarkowany stopień niepełnosprawności,
- 3) lekki stopień niepełnosprawności.

Do znacznego stopnia niepełnosprawności zalicza się osobę z naruszoną sprawnością organizmu, niezdolną do pracy albo zdolną do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej i wymagającą, w celu pełnienia ról społecznych, stałej lub długotrwałej opieki i pomocy innych osób w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji.

Do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności zalicza się osobę z naruszoną sprawnością organizmu, niezdolną do pracy albo zdolną do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej lub wymagającą czasowej albo częściowej pomocy innych osób w celu pełnienia ról społecznych.

Z kolei do lekkiego stopnia niepełnosprawności zalicza się osobę o naruszonej

¹ T. Majewski, C. Miżejewski, W. Sobczak Gmina a niepełnosprawność. Podręcznik dla samorządów gminnych z zakresu aktywizacji zawodowej i rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych, wyd. Krajowa Izba Gospodarczo-Rehabilitacyjna, Warszawa 2007, s.17

sprawności organizmu, powodującej w istotny sposób obniżenie zdolności do wykonywania pracy, w porównaniu do zdolności jaką wykazuje osoba o podobnych kwalifikacjach zawodowych z pełną sprawnością psychiczną i fizyczną lub mającą ograniczenia w pełnieniu ról społecznych dające się kompensować przy pomocy wyposażenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze lub środki techniczne.²

Rehabilitacja zarówno zawodowa jak i społeczna uważana jest za najlepszą formę rozwiązania problemów osób niepełnosprawnych, wynikających z ich niepełnosprawności³. Osoba niepełnosprawna niezależnie od tego kiedy się nią staje, napotyka wiele problemów, które wymagają rozwiązania. Rehabilitacja powinna być takim procesem, który pozwoli zaspokajać wszystkie potrzeby rehabilitacyjne osoby niepełnosprawnej⁴. Głównym celem rehabilitacji jest zaspokajanie wszystkich potrzeb wynikających z niepełnosprawności zarówno fizycznych jak i psychicznych. Do realizacji tego procesu stosuje się łącznie środki i metody lecznicze, pedagogiczne, społeczne i zawodowe. Rehabilitacja podobnie jak i niepełnosprawność jest pojęciem bardzo szerokim i trudnym do określenia, dlatego też powstało wiele definicji.

Ustawodawca w art.7.1 ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych z dnia 27 sierpnia 1997r. (Dz. U. z 2011 r. Nr 127, poz. 721 z późn. zm.) stanowi, że „rehabilitacja osób niepełnosprawnych oznacza zespół działań, w szczególności organizacyjnych, leczniczych, psychologicznych, technicznych, szkoleniowych, edukacyjnych i społecznych zmierzających do osiągnięcia, przy aktywnym uczestnictwie tych osób, możliwie najwyższego poziomu ich funkcjonowania, jakości życia i integracji społecznej”.

Zgodnie z powyższą definicją, rehabilitacja osób niepełnosprawnych ma trzy główne cele:

1. Zapewnienie jak najwyższego poziomu funkcjonowania, który pozwoliłby osobom niepełnosprawnym na wykonywanie codziennych zadań życiowych i zawodowych.
2. Zapewnienie osobom niepełnosprawnym takiej samej jakości życia, jaką mają pozostali członkowie danej społeczności, a także możliwości samorealizacji.
3. Zapewnienia osobom niepełnosprawnym integracji społecznej czyli akceptacji ich przez swoją społeczność, uznanie ich praw do normalnego życia.⁵

² Art.3,4 ustawy z dnia 27 sierpnia z 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2011 r., nr 127, poz.721 z późn. zm.)

³T. Majewski Podstawy Rehabilitacji Zawodowej Osób Niepełnosprawnych, wyd. WSPS, Warszawa 1999 r., s.20

⁴ W. Ratyński, Problemy i dylematy polityki społecznej w Polsce tom 2, wyd. Difin Warszawa 2003, s. 18

⁵ T. Majewski, C. Miżejewski, W. Sobczak Gmina..., op.cit.,s.27

Do rehabilitacji, która ma zapewnić realizację powyższych celów niezbędne są działania organizacyjne tj. działania powołanych instytucji, placówek, zobowiązanych do świadczenia usług leczniczych, psychologicznych, technicznych, szkoleniowych, edukacyjnych, społecznych. W zależności od rodzaju podejmowanych działań, wyróżniamy różne aspekty procesu rehabilitacji np. aspekt leczniczy, psychiczny, społeczny, zawodowy, które są realizowane w ramach rehabilitacji leczniczej, psychologicznej, społecznej czy też zawodowej.

Osoby niepełnosprawne w powiecie pilskim – analiza.

Określenie liczby niepełnosprawnych jest istotne z uwagi na zdiagnozowanie rozmiaru potrzeb osób niepełnosprawnych. Natomiast poznanie rodzaju niepełnosprawności jest ważne, szczególnie w momencie planowania i podziału środków przeznaczonych na rehabilitację osób niepełnosprawnych. Wiedza ta pozwala na podejmowanie konkretnych działań w celu poprawy warunków życia niepełnosprawnych jak i działań z zakresu aktywizacji zawodowej tej grupy ludzi. Powiat w zależności od potrzeb i możliwości finansowych niesie pomoc niepełnosprawnym np. poprzez likwidację barier architektonicznych, technicznych w komunikowaniu się, dofinansowuje udział w turnusach rehabilitacyjnych, przeznacza środki na dofinansowanie uczestnictwa w terapii zajęciowej czy też pomaga w podnoszeniu kwalifikacji zawodowych, tworzeniu, przystosowaniu, adaptacji stanowisk pracy, a także niesie pomoc w podejmowaniu działalności gospodarczej przez osoby niepełnosprawne.

Według danych pochodzących z Narodowego Spisu Powszechnego z 2011 roku w Polsce jest 4 697 048 osób niepełnosprawnych co stanowi 12,20 % ogółu populacji, w województwie wielkopolskim jest odpowiednio 428 770 i 12,44 % natomiast w powiecie pilskim 17 544 i 12,66 %⁶. Wskaźnik udziału osób niepełnosprawnych w powiecie jest nieznacznie wyższy od krajowego i od wskaźnika wojewódzkiego. Kobiet niepełnosprawnych w kraju jest 2 530 136 co stanowi 6,57% ogółu populacji, w województwie wielkopolskim jest odpowiednio 229 448 i 6,66 % oraz w powiecie pilskim 9 220 i 6,65%. Udział mężczyzn wśród osób niepełnosprawnych w kraju wynosił 46,13 % wobec 53,87% kobiet i odpowiednio w województwie wielkopolskim 46,49 % wobec 53,51% kobiet, oraz w powiecie pilskim 47,45 % wobec 52,55 %. Jak podaje Główny Urząd

⁶ http://WWW.niepelnosprawni.gov.pl/...liczbach/...sytuacja_osob_niepelnosprawnych (dostęp: lipiec 2013) Narodowy Spis Powszechny 2011

Statystyczny, w związku ze zmianą sytuacji demograficznej w kraju, liczba osób niepełnosprawnych w 2011 roku (4 697 048) w porównaniu do 2002 roku (5 456 711) spadła o 759 663 osób (13,90 %).

Zgodnie z uzyskanymi danymi z Powiatowego Urzędu Pracy w Pile na dzień 31 grudnia 2011r. zarejestrowanych było 412 bezrobotnych osób niepełnosprawnych w tym 217 kobiet oraz 91 osób niepełnosprawnych poszukujących pracy i niepozostających w zatrudnieniu, w tym 34 kobiety. W analogicznym okresie 2012 roku w Powiatowym Urzędzie Pracy w Pile zarejestrowanych było 521 bezrobotnych osób niepełnosprawnych w tym 276 kobiet oraz 87 osób niepełnosprawnych poszukujących pracy i niepozostających w zatrudnieniu, w tym 35 kobiet. Jak wynika z powyższego w latach 2011-2012 liczba bezrobotnych osób niepełnosprawnych wzrosła o 109 osób, w tym o 59 kobiet, natomiast liczba zarejestrowanych osób niepełnosprawnych jako poszukujących pracy niepozostających w zatrudnieniu zmalała o 4 (w tym wzrosła o 1 kobietę).

Najbardziej ogólnym, ale najprawdopodobniej najistotniejszym czynnikiem wpływającym na poziom bezrobocia wśród niepełnosprawnych, jest brak ich akceptacji w społeczeństwie. Stereotypy i uprzedzenia oraz niedostosowanie infrastruktury (bariery architektoniczne, urbanistyczne, transportowe i w komunikowaniu się, utrudniony dostęp do informacji, edukacji, administracji publicznej itp.) powodują, że nie tylko niepełnosprawność jako taka utrudnia dostęp do rynku pracy. Barierą w dostępie do pracy jest też niski poziom wykształcenia osób niepełnosprawnych.

Rosnąca konkurencja wśród potencjalnych pracowników, duże bezrobocie w kraju i regionie, pociągające za sobą konieczność szybkiego dostosowania się do oczekiwań pracodawców stanowi dodatkową przeszkodę w pozyskaniu przez te osoby miejsc pracy. Dlatego należy wspierać alternatywne formy zatrudnienia, takie jak: telepraca, praca nakładcza i na zastępstwo oraz zatrudnienie wspomagane (ZAZ i ZPChr). Pewną szansą na zwiększenie stanu zatrudnienia osób niepełnosprawnych są miejsca pracy, które zwolniły się w skutek emigracji zarobkowej. Należy dążyć do zbudowania zintegrowanego systemu pomocy dla osób niepełnosprawnych. W tym też celu zakłada się współpracę organów administracji samorządowej i administracji rządowej wraz z instytucjami i organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych.

Głównym zadaniem opracowanego programu jest przestrzeganie praw osób niepełnosprawnych, zapewnienie im podstawowych warunków do równoprawnego, samodzielnego, pełnego i czynnego uczestnictwa w życiu zawodowym i społecznym.

Cel strategiczny programu:

Stworzenie kompleksowego systemu wspierania osób niepełnosprawnych w powiecie pilskim.

Cele pośrednie:

- 1) Zapewnienie dostępu do pełnej informacji o możliwościach pomocy osobom niepełnosprawnym. Popularyzacja wiedzy na ten temat.
- 2) Stworzenie systemu mającego na celu zaspokajanie indywidualnych potrzeb osób niepełnosprawnych ograniczającego skutki niepełnosprawności.
- 3) Ułatwienie funkcjonowania osób niepełnosprawnych w społeczności lokalnej, poprzez tworzenie środowiska wolnego od barier funkcjonalnych.
- 4) Wspieranie inicjatyw lokalnych mających na celu poprawę sytuacji osób niepełnosprawnych.
- 5) Działania na rzecz aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych.
- 6) Praca nad skutecznym systemem edukacji osób ze specjalnymi potrzebami, uwzględniającym różne formy kształcenia, takie jak szkolnictwo specjalne, edukację ustawiczną, integracyjną i włączającą.
- 7) Udzielanie wsparcia rodzinom oraz organizacjom działającym na rzecz osób niepełnosprawnych.
- 8) Przeciwdziałanie marginalizacji życia osób niepełnosprawnych na każdym etapie.
- 9) Przygotowanie kompetentnej kadry do pracy z osobami niepełnosprawnymi.

Zadania:

1. Współpraca podmiotów rządowych, samorządowych, pozarządowych w celu integrowania osób niepełnosprawnych ze środowiskiem lokalnym. Wspieranie aktywności obywatelskiej osób niepełnosprawnych.
2. Pomoc osobom niepełnosprawnym w życiu codziennym.
3. Ułatwienie dostępu osobom niepełnosprawnym do świadczeń oraz usług rehabilitacyjnych i wypoczynku.
4. Pomoc w zakresie likwidacji barier w komunikowaniu się z otoczeniem.

5. Pomoc w łamaniu barier architektonicznych w mieszkaniach osób niepełnosprawnych.
6. Usuwanie barier architektonicznych, urbanistycznych i transportowych.
7. Budowa, rozbudowa obiektów służących rehabilitacji.
8. Wspieranie zatrudnienia osób niepełnosprawnych.
9. Wspieranie edukacji dzieci i dorosłych niepełnosprawnych.
10. Udział w programach organizowanych na rzecz osób niepełnosprawnych.
11. Wykorzystanie potencjału istniejących placówek, instytucji, organizacji pozarządowych i osób fizycznych na rzecz osób niepełnosprawnych.
12. Wspomaganie działań zmierzających do ograniczenia skutków niepełnosprawności.
13. Poradnictwo prawne, pedagogiczne i psychologiczne dla osób niepełnosprawnych i ich rodzin.
14. Szkolenie kadry i osób pracujących z niepełnosprawnymi.

Przewidywane efekty realizacji programu:

1. Umożliwienie usamodzielnienia osób niepełnosprawnych.
2. Zapewnienie osobom niepełnosprawnym większego dostępu do rehabilitacji i wypoczynku.
3. Ułatwienie osobom niepełnosprawnym funkcjonowania na rynku pracy.
4. Zwiększenie liczby miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych w powiecie pilskim.
5. Podniesienie poziomu wykształcenia osób niepełnosprawnych i poprawa ich mobilności zawodowej.
6. Integracja środowiska osób niepełnosprawnych ze społecznością lokalną.
7. Upowszechnienie problematyki niepełnosprawności w środowisku lokalnym.
8. Złamanie stereotypów i uprzedzeń społecznych wobec osób niepełnosprawnych.
9. Uwrażliwienie społeczeństwa na problemy osób niepełnosprawnych.
10. Poprawa kultury obsługi osób niepełnosprawnych i lepsze wyczucie ich potrzeb.

Adresaci programu:

Osoby niepełnosprawne, których niepełnosprawność została potwierdzona przez organ orzekający wydaniem orzeczenia:

- 1) o zakwalifikowaniu do jednego z trzech stopni niepełnosprawności:
 - znacznego,
 - umiarkowanego,

- lekkiego,
- 2) o niezdolności do samodzielnej egzystencji, o całkowitej lub częściowej niezdolności do pracy,
- 3) o niepełnosprawności przed ukończeniem 16 roku życia,
- 4) o zaliczeniu do jednej z trzech grup (I,II lub III) inwalidów, jeżeli orzeczenie zostało wydane przed 1 stycznia 1998 roku i nie utraciło mocy,
- 5) o stałej lub długotrwałej niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym, jeżeli orzeczenie zostało wydane przed 1 stycznia 1998 roku i nie utraciło mocy.

Termin realizacji:

Realizacja programu przebiegać będzie systematycznie, w sposób ciągły.

Harmonogram realizacji programu:

Lp.	Zadanie	Termin realizacji	Planowany efekt	Metoda oceny	Realizatorzy
1.	Aktualizacja danych dotyczących osób niepełnosprawnych w powiecie.	Praca ciągła	Określenie liczby osób niepełnosprawnych, obserwacja dynamiki zmian.	Ilościowa	WOZN, PZOON, PUP
2.	Współpraca podmiotów rządowych, samorządowych, pozarządowych w celu integrowania osób niepełnosprawnych ze środowiskiem lokalnym. Wspieranie aktywności obywatelskiej osób niepełnosprawnych.	Praca ciągła	1.Dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych. 2.Inspirowanie osób niepełnosprawnych i ich rodzin do powoływania stowarzyszeń. 3. Integracja ze środowiskiem lokalnym.	Ilościowa jakościowa	WOZN, PCPR, organizacje pozarządowe we współpracy z mediami
3.	Umożliwienie dostępu do środków pomocniczych, sprzętu rehabilitacyjnego i zaopatrzenia ortopedycznego.	Praca ciągła	1.Dofinansowanie zakupu przedmiotów ortopedycznych i środków pomocniczych. 2. Dofinansowanie zakupu sprzętu rehabilitacyjnego dla	Ilościowa	PCPR

			osób niepełnosprawnych.		
4.	Informowanie o możliwościach pomocy osobom niepełnosprawnym.	Praca ciągła	1.Bieżące udzielanie informacji i porad dla zainteresowanych osób niepełnosprawnych. 2.Szerokie prowadzenie akcji informacyjnej.	Ilościowa jakościowa	WOZN, PCPR, PUP,PZOON, we współpracy z mediami
5.	Ułatwienie dostępu osobom niepełnosprawnym do świadczeń, usług rehabilitacyjnych i wypoczynku.	Praca ciągła	1.Dofinansowanie uczestnictwa osób niepełnosprawnych w turnusach. rehabilitacyjnych.	Ilościowa	PCPR, organizacje pozarządowe
6.	Pomoc w zakresie likwidacji barier w komunikowaniu się z otoczeniem.	Praca ciągła	1.Dofinansowanie likwidacji barier w komunikowaniu się z otoczeniem. 2. Dofinansowanie usług tłumacza języka migowego lub tłumacza - przewodnika	Ilościowa	WOZN, PCPR,
7.	Pomoc w usuwaniu barier architektonicznych w mieszkaniach osób niepełnosprawnych.	Praca ciągła	Dofinansowanie w likwidacji barier architektonicznych w miejscu zamieszkania osób niepełnosprawnych.	Ilościowa	PCPR

8.	Wspieranie zatrudnienia osób niepełnosprawnych.	Praca ciągła	1. Prowadzenie ewidencji osób niepełnosprawnych pozostających bez zatrudnienia.	Ilościowa	PUP
			2. Określenie potrzeb zawodowych wśród osób niepełnosprawnych zarejestrowanych w PUP i udzielanie porad indywidualnych i zbiorowych.	Ilościowa jakościowa	PUP
			3. Nauka umiejętności poszukiwania pracy. Doradztwo w zakresie samozatrudnienia.	jakościowa	j.w.
			4. Inicjowanie szkoleń osób niepełnosprawnych.	ilościowa	j.w.
			5. Wspieranie samozatrudnienia osób niepełnosprawnych – pomoc finansowa dla osób chcących rozpocząć działalność gospodarczą lub ją prowadzących.	ilościowa	WOZN, PUP
			6. Wspieranie pracodawców chcących zatrudnić osoby niepełnosprawne – pomoc finansowa w przystosowaniu stanowisk pracy.	ilościowa jakościowa	WOZN, PUP
9.	Uczestniczenie w programach PFRON, ROPS oraz EFS.	Praca ciągła	Pozyskiwanie dodatkowych środków na rehabilitację i aktywizację osób niepełnosprawnych oraz likwidację barier architektonicznych.	Ilościowa	WOZN, PUP PCPR

10.	Wykorzystanie potencjału istniejących placówek, instytucji, organizacji poza-rządowych i osób fizycznych na rzecz osób niepełnosprawnych.	Praca ciągła	1. Organizowanie wystaw twórczości osób niepełnosprawnych, spotkań, pikników środowiskowych itp. 2. Współpraca instytucji i organizacji w zakresie rozwiązywania problemów osób niepełnosprawnych.	Ilościowa jakościowa	WTZ, DPS PCPR,BWA, organizacje pozarządowe j.w
11.	Szkolenie urzędników i osób pracujących z osobami niepełnosprawnymi z zakresu definiowania i zaspakajania potrzeb osób niepełnosprawnych.	Praca ciągła	Poprawa kultury obsługi osób niepełnosprawnych, uwrażliwienie na ich ograniczenia, możliwości i potrzeby osób niepełnosprawnych.	Ilościowa jakościowa	WOZN, PCPR, PUP, PZOON,
12.	Edukacja dzieci, młodzieży i dorosłych niepełnosprawnych.	Praca ciągła	Poradnictwo dla rodziców dzieci ze specjalnymi potrzebami organizowanie różnych form kształcenia odpowiednich do potrzeb i możliwości niepełnosprawnych.	Ilościowa, jakościowa	WOŚ, PP-P, szkoły
13.	Pomoc osobom niepełnosprawnym w zdobyciu wykształcenia na poziomie policealnym i wyższym.	Praca ciągła	Dofinansowanie do nauki na poziomie policealnym i wyższym.	Ilościowa	WOZN
14.	Pomoc osobom niepełnosprawnym w utrzymaniu aktywności zawodowej poprzez	Praca ciągła	Dofinansowanie do opłaty za pobyt dzieci aktywnych zawodowo osób	Ilościowa	WOZN

	zapewnienie opieki dla osoby zależnej.		niepełnosprawnych w żłobkach i przedszkolach.		
15.	Pomoc osobom niepełnosprawnym w aktywizacji zawodowej i społecznej.	Praca ciągła	1. Dofinansowanie w uzyskaniu prawa jazdy kat. B. 2. Dofinansowanie do przystosowania do potrzeb osób niepełnosprawnych posiadanego samochodu. 3. Likwidacja barier w dostępie do uczestnictwa w społeczeństwie informacyjnym poprzez dofinansowanie do zakupu sprzętu elektronicznego lub jego elementów oraz oprogramowania.	Ilościowa	WOZN j.w j.w
16.	Pomoc osobom niepełnosprawnym w likwidacji barier w samodzielnym poruszaniu się .	Praca ciągła	1. Dofinansowanie do zakupu wózków inwalidzkich o napędzie elektrycznym. 2. Dofinansowanie do zakupu protezy kończyny w której zastosowano nowoczesne rozwiązania techniczne.	Ilościowa	WOZN j.w.

Finansowanie Programu

Zadania określone w Programie realizowane będą przy pomocy zasobów kadrowych Wydziału Spraw Obywatelskich, Zarządzania Kryzysowego i Aktywizacji Niepełnosprawnych Starostwa Powiatowego w Pile, Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie, Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności, Poradni

Psychologiczno-Pedagogicznej, Powiatowego Urzędu Pracy, Domów Pomocy Społecznej, Warsztatów Terapii Zajęciowej, placówek edukacyjnych, Biura Wystaw Artystycznych, organizacji pozarządowych.

Przy ich realizacji wykorzystywane będą środki finansowe z :

- Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych,
 - Funduszu Pracy,
 - Europejskiego Funduszu Społecznego,
 - Starostwa Powiatowego i jego jednostek organizacyjnych,
- oraz od przedsiębiorców, osób niepełnosprawnych i sponsorów.

Ocena realizacji programu

Przez cały okres funkcjonowania Programu efektywność jego realizacji mierzona będzie corocznie w sposób jakościowy i ilościowy.

Wykaz skrótów użytych w tekście:

1. PFRON – Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych
2. FP - Fundusz Pracy
3. EFS – Europejski Fundusz Społeczny
4. PUP – Powiatowy Urząd Pracy
5. PCPR – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie
6. WOZN – Wydział Spraw Obywatelskich, Zarządzania Kryzysowego i Aktywizacji Niepełnosprawnych Starostwa Powiatowego
7. WOŚ – Wydział Oświaty Starostwa Powiatowego
8. PZOON – Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności
9. BWA – Biuro Wystaw Artystycznych
10. PP-P – Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna
11. WTZ - Warsztaty Terapii Zajęciowej
12. DPS - Domy Pomocy Społecznej